

[Anden næstformand.]

4) Valg af 17 medlemmer til et udvalg angående:

Forslag til lov om ændring af forskellige lovbestemmelser om tilskud til og ud-ligning mellem kommunerne.

Mødet hævet kl. 18.43.

86. møde.

Torsdag den 15. april kl. 13.

Første næstformand (Kaj Andresen): Medlem af folketinget Hanne Reintoft har med-delt mig, at hun ønsker til statsministeren at stille følgende spørgsmål:

„Agter statsministeren at opfordre soci-alministeren til inden folketingssamlin-gens slutning at fremsætte ændringsfor-slag til § 58 i forsorgsloven vedrørende supplerende hjælp til arbejdsledige under visse forhold?“

Spørgsmålet vil blive optaget på dagsor-denen for tingets førstkommande spørgetid.

Den første sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om æn-dring af valgretsaldere til folketinget.

(Lovforslaget (nr. 165) findes i tillæg A. sp. 3385, fremsættelsen i tidenden sp. 5094).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Tastesen: Til trods for, at folketingets store flertal helt klart indser nødvendigheden af en valgretsaldere på 18 år, er vi i socialdemo-kratiet indstillet på at standse op ved de 20

år som den aldersgrænse, der er politisk mulighed for at få gennemført i øjeblikket. Vi forstår i socialdemokratiet den mang-lende begejstring hos ungdommen for en sænkning af valgretsaldere til kun 20 år. Dette sker jo, efter at man i England, Vest-tyskland og USA har kunnet tage skridtet fuldt ud og har indført en valgretsaldere ved de 18 år.

Efter resultatet af folkeafstemningen i juni 1969 kunne man vælge mellem 2 mulig-heder. Man kunne enten vente nogle år og håbe på, at forståelsen i befolkningen for en valgretsaldere ved de 18 år ville være voksen-de, og derefter gøre et nyt forsøg på at få flertal for de 18 år, eller man kunne, som regeringen nu har valgt at gøre, foreslå en nedsættelse af valgretsaldere til de 20 år og dermed opnå ensartethed med myndigheds-alderen samt med valgretsaldere i de øv-rige nordiske lande.

Vi vil i socialdemokratiet stemme for re-geringens lovforslag og ønsker valgretsalde-ren ved de 20 år gennemført hurtigst mul-igt, men vi vil samtidig klart gentage vort principielle standpunkt, som er, at valgrets-alderen bør være 18 år.

Vi ønsker den politisk aktive ungdoms fornyelsestrang kanaliseret ind på den par-lamentariske vej, og vi finder det derfor i længden uholdbart at smække døren i ved de 20 år. Vort demokrati kan ikke undvære de udfordringer, der kommer fra ungdom-men, og vi bør derfor inden mange år følge efter med en valgretsaldere ved de 18 år. Men i første omgang er det sagen at få de 20 år gennemført hurtigst muligt og helst inden næste folketingsvalg. Vi har set, at det er regeringens tanke, at folkeafstemningen og folketingsvalget skal finde sted på samme dato. Vi vil under udvalgsarbejdet have en drøftelse af dette spørgsmål. Vi mener, at det er mest hensigtsmæssigt, at folkeafstem-ningen finder sted før folketingsvalget. Det drejer sig jo om stemmeretten til ca. 75.000 unge mennesker. Når vi nu alle her i folke-tinget mener, at valgretsaldere i det mind-ste skal ned på de 20 år, hvorfor så afskære

[Tastesen.]

75.000 unge fra at få indflydelse på det næste folketingsvalg?

Langkilde: Det er jo sjældent, at vi her i folketinget har en sikker viden om, hvad befolkningen ikke ønsker, men på dette felt gav folkeafstemningen den 24. juni 1969 klart udtryk for, at man ikke ville gå med til en sænkning af valgretsaldere til 18 år. Det er herefter logisk, at man fra regeringens side følger den linje, som også oprindeligt var lagt af regeringen, og stiller forslag om en sænkning af valgretsaldere til 20 år. Dette vil jo samtidig komme til at gælde for valg til de kommunale råd, til menighedsrådene og for valget på Færøerne til folketinget. Imidlertid er der behov for en særskilt ændring, for så vidt angår Grønland, og det er der jo også fremsat lovforslag om.

Vi kan fra det konservative folkepartis side tiltræde lovforslaget. Vi finder det rimeligt og naturligt, også fordi vi nu har gennemført en nedsættelse af myndighedsaldere, selv om der ikke nødvendigvis behøver at være sammenhæng mellem disse to aldersgrænser. Vi kan altså tilsige en velvilig behandling af lovforslaget og ønsker det gennemført.

Med hensyn til spørgsmålet om, hvornår folkeafstemningen skal foregå, er det jo statsministeren, der bestemmer det i henhold til de gældende regler. Men jeg erindrer om, at vi havde en diskussion om dette sidste gang, vi behandlede valgretsaldere her, og da tror jeg nok, det var en ret udbredt opfattelse, at det ville være rigtigst at holde folkeafstemning sammen med en afstemning, som i øvrigt skulle foregå, altså nu sammen med folketingsvalget, for derved at sikre, at der møder så mange vælgere frem, at forslaget kan gennemføres. Det er erfaringsmæssigt vanskeligt at få tilstrækkeligt med vælgere frem, når det alene er en folkeafstemning, der står på dagsordenen, så jeg må da på forhånd sige, at vi finder, det er en fornuftig tanke at tage det almindelige folketingsvalg i forbindelse med afstemningen om valgretsaldere.

Kofoed: Den 6. juni 1969 blev der stillet ændringsforslag her i folketinget om at ændre den daværende regerings lovforslag om 20 års valgretsaldere til 18 års valgretsaldere,

og det blev jo, som hr. Tastesen udtrykte sig, vedtaget af et stort flertal i folketinget. Jeg vil hellere sige, at det blev vedtaget af et flertal i folketinget, men den 24. juni fik det jo den skæbne, at det blev forkastet af befolkningen. Det vil sige, at flertallet herinde ikke var i overensstemmelse med befolkningens ønsker desangående. Vi fik det resultat ud af det, som også ordførerne for regeringspartierne på daværende tidspunkt sagde, at der var en risiko for, at vi fik lov til at beholde 21 års valgretsaldere fremfor at få den 20 års valgretsaldere, som regeringen havde foreslået.

Vi er altså i øjeblikket i den situation, at vi har en 21 års valgretsaldere og en myndighedsaldere på 20 år. Nødvendigvis behøver myndighedsaldere og valgretsaldere ikke at følges ad. Principielt må myndighedsaldere i hvert fald ikke være højere end valgretsaldere. I øjeblikket har vi altså en lavere myndighedsaldere end valgretsaldere, men sådan som lovforslaget nu ligger fra regeringens side, har vi udsigt til at få disse to lavere til at falde sammen, og det synes jeg er vigtigt. Jeg synes, det er udmærket, at vi dermed følger det, man stadfæstede i 1961, at valgrets- og myndighedsaldere skal følges ad, og jeg vil gentage, at efter min og ventres opfattelse kan man ikke have en lavere valgretsaldere end myndighedsaldere.

Jeg skal ikke nu komme ind på spørgsmålet, om man er moden eller ikke moden til at have valgret, når man er 18 eller 20 år. Den diskussion havde vi, sidst vi behandlede denne sag. Jeg vil bare konstatere, at lovgivningsmagten altså hermed fastsætter en lavalder på 20 år; da er man voksen nok til at deltage i folketingsvalg, og man er samtidig voksen nok til at deltage i de kommunale valg. Om man så er moden eller ikke moden, det er for så vidt i lovgivningsmæssig forstand ligegyldigt. Jeg tror heller ikke, det spiller så forfærdelig stor rolle for den politiske interesse, om man har valgret, når man er 20, eller når man er 18 år. Det vigtigste er, at man gør de unge opmærksom på, at når de er 20 år, så har de en ret, men samtidig også en forpligtelse til at deltage i det politiske liv, således at de kan være til gavn for folkestyret. Jeg synes også, jeg kan forstå på den socialdemokratiske ordfører, at de, selv om de principielt fastholder deres

[Koføed.]

18 års grænse, vil medvirke positivt til, at dette lovforslag bliver vedtaget, og jeg vil håbe, at folketinget kan behandle det hurtigt.

Med hensyn til, om en folkeafstemning skal finde sted på en særskilt dato eller sammen med et folketingsvalg, vil jeg gerne udtrykke den principielle opfattelse, at jeg mener, det er bedre, at man har folkeafstemning samtidig med et andet valg. For det første synes jeg, at det er mest praktisk, at man ikke skal ulejlige folk hen til stemmeurnerne en ekstra gang, og dernæst synes jeg, det er farligt, hvis man ikke får folk nok hen til en folkeafstemning, for det kan give indtryk af manglende politisk interesse. Jeg tror ikke, man skaber større politisk interesse ved at holde folkeafstemninger på tidspunkter, hvor folk ikke kommer frem og deltager i disse.

Jeg vil altså anbefale, at man gennemfører regeringens lovforslag om de 20 års valgretsaldere, og at folkeafstemningen holdes samtidig med folketingsvalget.

Jeg vil til sidst sige, at om man kommer til at stemme 1 år før eller senere, er trods alt ikke afgørende. Det afgørende er, at man kommer til at stemme, og man kommer i hvert fald til at stemme ved valget til de kommunale råd, så jeg vil anbefale lovforslaget, som det er fremsat af regeringen.

Samuelson: Jeg vil lige sige til venstres ordfører, at jeg ikke er ganske enig med ham om, at folkeafstemninger og folketingsvalg bør være principielt sammenfaldende. Det vil sige, at hvis det er afgørende ting, der skal ud til folkeafstemning, så mener jeg ikke, man skal holde den sammen med et folketingsvalg. Det er ikke til gavn for folkeafstemningsinstitutionen. Noget andet er den folkeafstemning, som skal finde sted nu om nedsættelse af valgretsaldere fra 21 år til 20 år.

Da vi sidste gang havde diskussion om valgretsaldere, var der i mit parti et flertal, der gik ind for 18 års valgretsaldere. Det er der stadig væk. Og der var et stort mindretal, som var tilhænger af 21 års valgretsaldere. Men der er alligevel så mange ting, der peger på, at det vil være rimeligt nu at nedsætte valgretsaldere til 20 år i det håb, at der kan blive et flertal i befolkningen for det. Man får nordisk ensartethed, man får

sammenfaldende myndighedsalder og valgretsaldere. Jeg vil formode, at vi før eller senere når frem til en 18 års valgretsaldere, men da befolkningen altså ikke vil have den nu, kan man da heller ikke pådutte den den.

Der er i visse kredse folk, der har sagt, at det med en 20 års valgretsaldere, altså en nedsættelse på 1 år, er en narresut, og det vil de ikke medvirke til. Dertil vil jeg dog sige, at er man tilhænger af en 18 års valgretsaldere, så kan man ikke sige andet, end at 20 år dog er et skridt på vejen, og jeg vil håbe, at så mange som muligt vil møde frem og acceptere, at vi får denne 20 års valgretsaldere.

Poul Dam: Set i sin helhed er det et ganske besynderligt lovforslag, vi har her. Hvad drejer det sig om? Det drejer sig om, at regeringen foreslår, at der skal indføres en 20 års valgretsaldere ved folketingsvalget i 1975 eller 1976. Man siger, at for at få en hel masse mennesker frem vil man lave folkeafstemning om denne sag samtidig med det kommende folketingsvalg, og det vil altså sige, at effektiv bliver nedsættelsen til de 20 år først ved det næste folketingsvalg igen, og vi må regne med, at det folketing, der bliver valgt næste gang, kommer til at sidde perioden ud, fordi det utvivlsomt får et arbejdsdygtigt flertal.

Hvis man havde den indstilling, at dette var et væsentligt spørgsmål, så kunne man altså efter hr. Samuelsons argumentation holde afstemningen særskilt, men da det nu er et mindre væsentligt spørgsmål ifølge hr. Samuelson, så kan man lave den sammen med et folketingsvalg. Det var en ganske interessant analyse af situationen, som jeg glæder mig til at træffe i andre sammenhænge. Spørgsmålet er for mig at se, om der overhovedet findes væsentlige spørgsmål, hvis spørgsmålet om valgretsaldere er så ubetydeligt, at man nødvendigvis skal have folkeafstemning sammen med folketingsvalget for at få folk frem.

Er folk modne til 18 års valgretsaldere? Ja, det viste sig jo for 2 år siden, at den befolkning, der havde valget dengang, ikke var moden til 18 års valgretsaldere, for man stemte jo imod. Den ældre generation er altså i hvert fald ikke moden til den. Men det er vel også et spørgsmål, i hvor høj grad man skal lade sig intimidere af befolkning-

[Poul Dam.]

gens stilling for et par år siden. Det kunne jo være, at der var sket noget. Det kunne jo være, at man af begivenhederne i de forløbne to år var blevet klar over, at den panikreaktion, der gav sig udslag i, at man stemte ikke imod 18 års valgretsalderen, men imod ungdommen som helhed og ungdommens optræden, var forhastet, og at man ikke ved den gavnede samarbejdet og forståelsen mellem generationerne. Vi ønsker stadig at gå ind for 18 år. 18 år er rigtigt og rimeligt, det er i overensstemmelse med behovene for en politisk skoling af ungdommen for at fremme ungdommens interesse, også for at fremme ungdommens følelse af solidaritet med det øvrige samfund, og vi agter ikke at gå bort fra dette synspunkt, fordi man nu mener, at man vil gå det langsomme skridt at indføre 20 års valgretsalder i 1975-76.

Hvis man vedtager dette lovforslag, har man herved sanktioneret, at tanken om 18 års valgretsalder skal skydes ud i en højst uvis fremtid. Hvis dette forslag om de 20 år bliver vedtaget her og ved en folkeafstemning, er der selvsagt ingen mulighed for at komme ned på 18 år, før man dog har brugt de 20 år ved ét folketingsvalg. Det kan man ikke lave om undervejs. Lovforslaget her er for mig at se et forsøg på for en række år frem at binde folketinget og befolkningen til ikke at give ungdommen valgret. Derfor kan vi ikke gå ind for det, men vil ved anden behandling stille ændringsforslag om 18 år.

Hanne Reintoft: Regeringens fremgangsmåde til gennemførelse af en lavere valgretsalder afslører jo lidt af den manipulation med vælgerne, som det åbenbart er nødvendigt at foretage, hvis regeringens politik skal gennemføres. Fremgangsmåden nu og den i 1969 er helt forskellige. Dengang vedtog folketinget først 18 års valgretsalder, hvorefter forslaget blev sendt direkte ud til en selvstændig folkeafstemning. Folkeafstemningens massive nej til 18 års valgretsalder i 1969 var vel nok et udtryk for den frygt, man gejlede op i borgerlige kredse for ungdommens politiske aktivitet. Man frygter vel denne aktivitet, fordi den er rettet mod det bestående samfund og den borgerlige politik. En lang række ungdomsbe-

vægelser beskæftiger sig med et stigende antal politiske emner, ganske klart til stor irritation for de politikere, der mener at have monopol på at vide noget om politik. Den borgerlige presse støtter jo kampagnen mod 18 års valgretsalderen ved at prøve at skabe en kunstig generationskløft, som slet ikke findes i virkeligheden. Pressen ynder jo at vise billeder af demonstranter i slagsmål mod politiet og glemmer tit at fortælle om demonstrationens mål og hovedforløb. Omtalen af visse unges mere eller mindre besynderlige adfærdsformer får et urimeligt stort omfang, der i høj grad medvirker til en fordrejning af ungdommens virkelige problemer. Betydelig mere interessant ville det jo være, hvis pressen beskæftigede sig med ungdommens katastrofale boligproblemer, med dens manglende indflydelse på løsnin- gen af dens egne problemer.

Vedtagelsen af dette lovforslag, som jeg også finder er noget besynderligt, løser altså ikke problemerne. For det første får de 20-årige ikke valgret ved det førstkommande valg, og hele fremgangsmåden ved nedsættelse af valgretsalderen kommer til at fremstå nærmest som en hån mod ungdommen. Den borgerlige presse og de borgerlige partiers identifikation af ungdommen med nogle få asociale mennesker, med hele den urimelige barnagtiggørelse af ungdommen, der finder sted daglig, og forsøget på at skabe den generationskløft, jeg taler om, tjener jo bare til en vildledning af hele befolkningen for at tilsøre de virkelige modsætninger, der er i samfundet.

Når jeg snakker længe om dette her, er det, fordi vi ser det som vores opgave så vidt muligt at forsvare ungdommens interesser og styrke den aktivitet, der er i gang i ungdommen for at skabe bedre sociale, økonomiske og uddannelsesmæssige forhold, en aktivitet, der bør styrkes og ikke bekæmpes. Der opstår ikke ved den noget modsætningsforhold til andre generationer, men derimod til visse grupper i samfundet, som ikke er interesseret i politisk aktivitet. Ungdommens modenhed — det ved vi fra mange, mange andre sider — afhænger af den tillid, man viser den, og får ungdommen ingen medindflydelse, kan vi heller ikke komme og forlange ansvarsfølelse. Også i borgerlige kredse udtrykker man bekymring over denne melding sig ud af samfundet,

[Hanne Reintoft.]

men ønsker man samfundsinteresse, må man også skabe medindflydelsen og den deraf følgende ansvarsfølelse.

Vi ser jo meget ofte, hvordan ungdommen svigtes af sin nærmeste omgangskreds. I Århus er den socialdemokratiske ungdom sat på gaden og har mistet sit årlige tilskud, fordi socialdemokratiet mener, at de er for støjende. Et gammelt mundheld siger jo, at sandheden ofte er ilde hørt, men jeg skal ikke uddybe det nærmere. Vi kan også se det i fagbevægelsen, hvordan LO forsøger på direkte at sabotere Lærlingenes Landsorganisation, der er oprettet af de unge på arbejdspladserne, og Lærlingenes Landsorganisation er jo faktisk et eksempel på den modenhed, hvormed ganske unge mennesker veldisciplineret og politisk modent organiserer sig. De uddannelsessøgendes Samarbejdsudvalg repræsenterer over 300.000 lærlinge og øvrige unge under uddannelse. De har ikke blot protesteret mod regeringens politik, men de har i fællesskab stillet krav til regeringen, nemlig et om en samlet uddannelsesreform og et om en menne-skeværdig tilværelse. Der er desuden hektisk aktivitet for at skabe et samlet ungdommens LO. I Dansk Ungdoms Fællesråd findes der allerede en organisation, der repræsenterer næsten hele ungdommen, og her har man for længst sagligt og velbegrundet stillet krav om de 18 års valgretsalder.

Ungdommens krav til forbedring af dens sociale, økonomiske og uddannelsesmæssige forhold betragtes stadig væk af mange som et angreb på det bestående system, og derfor ønsker man faktisk inderst inde — det så vi i hele folkeafstemningsvalgkampen omkring de 18 år — at begrænse ungdommens indflydelse.

Det af mig i oktober måned fremsatte forslag til motiveret dagsorden ved behandlingen af et forslag om ændring af loven om universiteternes styrelse, hvorefter tinget skulle opfordre undervisningsministeren til at udforme reglerne om valgmåden til universitetsorganerne, så der for hvert universitet blev taget hensyn til det pågældende studenterråds forslag til valg måde, forkastede man jo også uden videre.

Regeringen har ikke villet acceptere selv en meget beskeden indflydelse til ungdommen, hvis den pågældende ungdomsgruppe

ikke på forhånd accepterede regeringens politik og det bestående samfundssystem. Behandlingen af styrelsesloven, denne tåbelige og intolerante, reaktionære holdning, har været et tydeligt eksempel på, hvor opskræmt man har været over, at en gruppe unge skulle få bare en lille smule indflydelse på deres egen uddannelse.

De unge i Danmark er modne nok til at få 18 års valgretsalder. Vi finder, at de er modne nok til at beskæftiges i produktionen og betale skat, længe før de er 18 år. Unge mænd, der er fyldt 18, er modne nok til at stå vagt med skarpladte geværer og øve sig i den måde, krigskunsten oplæres på i NATO her. Ungdommen skånes ikke på noget område, hvor der kræves en indsats af fysisk eller intellektuel art, men når det gælder rettighederne til medbestemmelse, så slipper al indflydelse op. Ungdommen har ikke haft nogen medbestemmelse, når der blev truffet beslutninger om boliger, om daginstitutioner, om skoler og fritidscentre, men de har meget føleligt fået lov at opleve følgerne af mangelen på disse sociale goder og har derfor en indsigt i disse ting, som kan være meget værdifuld for offentlige myndigheder, hvis der vel at mærke herskede de mest elementære former for demokrati.

Det stigende antal ungdomsproblemer kan ikke løses hen over hovedet på ungdommen. Det kan kun løses ved i videst muligt omfang at give ungdommen medindflydelse på landets politik, og skal vi løse de mange problemer og skabe bedre menneskelige forhold mellem alle generationer i stedet for kunstige generationskløfter, så må vi bl. a. indføre en fornuftig valgretsalder. Vi mener, at de 18 år burde have været gennemført. Vi mener, man skulle have ført en hæderlig kampagne, da man skulle have befolkningen ud til folkeafstemning, i stedet for faktisk at advare mod ungdommen. Vi vil stadig væk fastholde, at 18 år er det eneste rigtige, og vil selvfølgelig også stemme for et ændringsforslag herom. I sidste omgang vil vi selvfølgelig støtte de 20 år, men ikke betragte det som nogen egentlig reform eller som nogen udvidelse af ungdommens medindflydelse på samfundet.

Rosing: Som bekendt har jeg i folketingsåret 1968-69 stemt for regeringens forslag om nedsættelse af valgretsaldere fra 21 til

[Rosling.]

20 år. Mens folkeafstemningen her i landet om nedsættelse af valgretsalderen til 18 år forkastede flertallets vedtagelse her i tinget, stemte flertallet i Grønland for 18 års valgretsalderen, men denne tilkendegivelse fra vælgernes side i Grønland havde som bekendt ingen indflydelse på det endelige resultat for hele riget.

Jeg vil selvfølgelig gerne støtte det grønlandske vælgerflertals ønske om nedsættelse af valgretsalderen til 18 år, men når det ikke kan realiseres, må man foreløbig nøjes med det nærmeste. Jeg kan som tidligere stemme for det foreliggende lovforslag også på grund af, at det er nødvendigt at have den samme valgretsalder som myndighedsalder. Ligeledes går jeg ind på indenrigsministerens tanke vedrørende spørgsmålet om, hvornår folkeafstemning kunne ske, forudsat at forslaget er vedtaget her i tinget. Det ville være det bedste for Grønlands vedkommende, at den falder sammen med det kommende folketingsvalg.

Indenrigsministeren (H. C. Toft): Alle ordførere er vendt tilbage til folkeafstemningsdagen i 1969, da befolkningen stemte om, hvorvidt man skulle gennemføre en valgretsalder på 18 år. De fleste af ordførerne har anerkendt, at denne folkeafstemning betød, at det ikke var muligt at få gennemført et forslag om 18 års valgretsalder, men enkelte af ordførerne har givet udtryk for, at der i deres partier er medlemmer af folketinget, der stadig ønsker 18 års valgretsalder, og hr. Poul Dam gav udtryk for, at han her i folketinget ville stille ændringsforslag om 18 års valgretsalder. Fru Hanne Reintoft gav udtryk for, at hun ville støtte forslaget, men sagde derefter, at hvis der ikke blev flertal for et sådant ændringsforslag her i folketinget, ville hun støtte regeringens forslag om 20 års valgretsalder.

Jeg synes, jeg på denne baggrund må gøre tingets medlemmer opmærksom på, at man i 1969 havde et flertal her i folketinget, der gik ind for 18 års valgretsalder. Vedtager et flertal her i folketinget på ny et forslag om 18 års valgretsalder, er det min opfattelse, at det på ny vil falde ved en folkeafstemning, og det vil i realiteten sige, at de, der her vil stemme for en 18 års valgretsalder, står tilbage med en valgretsalder på 21 år.

Jeg bemærkede, at hr. Tastesen havde den opfattelse, at folkeafstemningsdagen og folketingsvalgdagen ikke skulle falde sammen. Vi har fra regeringens side sagt, at vi mener, det vil være det fornuftigste og det rimeligste, også fordi vi ønsker, at så mange som muligt deltager i folkeafstemningen. Ved folkeafstemningen i 1969 var der i forhold til den folkeafstemning, der fandt sted sidste gang om valgretsalderen, forholdsvis mange, der mødte frem, og det var vel, fordi man ikke ville acceptere en 18 års valgretsalder. Vi finder det i regeringen bedst, at flest muligt deltager i denne folkeafstemning. Jeg vil da også gerne tilføje, at en selvstændig folkeafstemning koster 3,6 mill. kr., hvilket er et ret stort beløb. Men jeg forstod altså på hr. Tastesen, at socialdemokratiet havde den opfattelse, at man hellere så en folkeafstemning inden et folketingsvalg. Jeg ved ikke, om jeg deri skal lægge, at socialdemokratiet ikke ønsker et folketingsvalg inden for den allernærmeste fremtid. Vi skulle altså have en folkeafstemning først, og det er måske udtryk for, at socialdemokratiet først ønsker et folketingsvalg så sent som muligt i denne regeringsperiode.

Jeg vil gerne give hr. Langkilde og hr. Kofoed ret i, at det er praktisk at afholde folkeafstemning og folketingsvalg samtidig, her hvor det drejer sig om valgretsalderen, men jeg er også enig med hr. Samuelsen i, at hvis det drejede sig om store spørgsmål — jeg tænker her på jordlovene i 1963 — ville det ikke være rigtigt, at en sådan politisk afstemning fandt sted samtidig med et folketingsvalg, idet det jo var de samme ting, man faktisk ville tage stilling til, hvad enten man holdt folketingsvalg eller folkeafstemning.

Hr. Poul Dam mente, at der var panik i befolkningen i 1969, da man gik til folkeafstemning, og at der var en reaktion, der vendte sig mod ungdommen. Det kan vi hver have vor opfattelse af; det var i alt fald en klar tilkendegivelse fra befolkningens side, at man ikke ønskede en valgretsalder på 18 år.

Hr. Poul Dam sagde dernæst, at hvis man nu går ind for 20 års valgretsalder og det bliver vedtaget, så binder man folketinget og befolkningen. Det kan ikke være rigtigt. Vi kan ikke binde befolkningen længere, end befolkningen ønsker selv at være bundet, for

[Indenrigsministeren.]

i det øjeblik der på et senere tidspunkt fremsættes og vedtages et lovforslag her i folketinget om en lavere valgretsalder end 20 år, skal det på ny til folkeafstemning, og så er det vælgerne, der afgør, hvilken valgretsalder vi da skal have.

Jeg siger tak for den tilslutning, jeg har fået til lovforslaget, og håber på en velvillig behandling af lovforslaget i udvalget. Jeg skal selvfølgelig gerne drøfte de spørgsmål, som ordførerne har ønsket taget op i udvalget.

Tastesen: Jeg vil gerne sige til indenrigsministeren, at jeg ikke kan godtage det materialistiske synspunkt, at 3,6 mill. kr. er vigtigere end 75.000 unge vælgeres stemmeret ved det næste folketingsvalg, og jeg beklager meget, at heller ikke regeringspartiernes ordførere anser dette spørgsmål for at være vigtigt. Spørgsmålet om procentdeltagelsen ved folkeafstemningen, der sidste gang var 63, kan ikke være afgørende for, om man lægger forslaget ud til afstemning eller ej. Det må være sådan, at hvis befolkningen vil reagere imod de 20 års valgret, har den samme mulighed for at gøre det, som den gjorde imod de 18 års valgret i 1969.

Indenrigsministeren spurgte, om der i vort ønske om, at folkeafstemningen skal løbe forud for folketingsvalget, ligger, at vi vil have folketingsvalget på det senest mulige tidspunkt. Nej! Dette lovforslag om 20 års valgretsalder kan vi give en meget hurtig udvalgsbehandling, hvis regeringen vil gennemføre det temmelig hurtigt, få folkeafstemningen engang i maj måned, og så er vi parat til at tage det folketingsvalg, som bør følge efter i juni måned — jo før, des bedre; der var måske også penge at spare ved det.

Det er et interessant standpunkt, SF har indtaget i dette spørgsmål. Konsekvensen af SFs standpunkt, og hvis det følges af det samme flertal i folketinget som for 2 år siden, vil være, at vi kommer ud i en afstemning om 18 års valgretsalder igen. Det kan være udmærket, men er 2 år ikke for kort tid? Hvis socialdemokratiet og en del af regeringspartiernes folketingsmedlemmer ligesom sidst følger hr. Poul Dams forslag, skal vi altså ud til afstemning. Er det ikke lidt utidigt at komme med dette forslag så kort

tid efter? Hvis hr. Poul Dam derimod kan overbevise regeringspartierne om, at det er klogere at lade dette lovforslag ligge og vente nogle år, så vi kan få et oplysningsarbejde i gang og en debat i befolkningen, som måske kan vende stemningen, så tror jeg, vi i socialdemokratiet til tage afslappet på det. Men at gå ud i en kampagne om 18 års valgret kun 2 år efter det nederlag, der var i 1969, er lovlig tidligt efter min vurdering.

De kritiske bemærkninger, fru Hanne Reintoft kom med vedrørende socialdemokraterne i Århus, er jeg ikke i stand til at svare på. Men jeg kan sige, at socialdemokratiet på sin kongres i 1969 klart åbnede sig mod ungdommen, idet vi gav adgang for alle unge uanset alder, som er motiveret herfor og har lyst dertil, til at gå ind og være med til at gøre deres indflydelse gældende i socialdemokratiet. Jeg kan også sige, at vi har haft glæde af denne åbning mod ungdommen. Det har været til berigelse af vort parti i mange henseender.

Poul Dam: Jeg ved ikke, om 2 år er så kort en tid for befolkningen at skifte mening i. Jeg har i forholdsvis frisk erindring, hvor meget befolkningen skiftede mening på 14 måneder engang, så det kunne jo være, der skete noget.

Min interesse er naturligvis ikke at få et 18 års forslag forkastet af vælgerne. Jeg tror heller ikke, det vil ske. Min interesse er at få gennemført 18 års valgret så hurtigt som muligt, og hvis man gennemfører de 20 år nu i overensstemmelse med regeringens forslag, er det for mig at se ganske sikkert, at vi ikke får 18 års valgret indført de første 6-7 år. Det synes jeg er for længe at vente. De 20 år nu, som er foreslået fra regeringens side, er en udskydelsesmanøvre, som forhindrer os i en reel debat om de 18 år i alt for mange år. Derfor agter jeg at stille ændringsforslag om de 18 år ved anden behandling.

Indenrigsministeren (H. C. Toft): Jeg ved ikke, om baggrunden for hr. Poul Dams sidste udtalelser om, at der vil gå lang tid, inden der igen kan komme et forslag om 18 års valgretsalder, der kunne komme til folkeafstemning, er, at hr. Poul Dam ikke forventer selv at blive medlem af tinget efter næste folketingsvalg. Ellers har hr. Poul

[Indenrigsministeren.]

Dam jo vide muligheder for her i tinget når som helst at fremsætte lovforslag om 18 års valgretsalder igen.

Jeg vil gerne sige til hr. Tastesen, at hvis hr. Tastesen havde en bedre fornemmelse af, hvordan befolkningens indstilling til 18 års valgret var i 1969, havde hr. Tastesen måske taget et andet standpunkt og var gået ind for 20 års valgretsalder dengang. Hvis hr. Tastesen og socialdemokratiet og flertallet i denne sal havde haft en fornemmelse af, hvad befolkningen ønskede, havde de 75.000 unge, som hr. Tastesen taler om, allerede haft stemmeret ved kommunalvalget og ville også have det nu til folketingsvalget. Hr. Tastesen siger, at man fra socialdemokratiets side ønsker en hurtig gennemførelse og en folkeafstemning om valgretsalderen inden et folketingsvalg. Men jeg må gøre hr. Tastesen opmærksom på, at selv om det skulle gå sådan, at man vedtog det hurtigt, går der dog et stykke tid, inden de unge, som hr. Tastesen ønsker skal have stemmeret til folketinget, kan optages på valglisten. Det er på den baggrund, jeg havde den opfattelse, at hr. Tastesen ønskede folketingsvalget så sent som muligt.

(Kort bemærkning).

Poul Dam: Må jeg sige til indenrigsministeren, at det er ganske ligegyldigt, om jeg bliver medlem af folketinget efter næste valg eller ikke. Der vil i folketinget være et stadig stigende antal medlemmer, som ønsker 18 års valgret. Forslaget skal nok komme. Men hvis der ligger en vedtagelse, bekræftet ved en folkeafstemning, om, at vi skal have 20 års valgret, og denne endnu ikke har været prøvet ved et folketingsvalg, vil der være tilbageholdenhed. Derfor vil det rent faktisk betyde udskydelse på temmelig ubestemt tid, hvis man ved tredje behandling vedtager de 20 år.

(Kort bemærkning).

Tastesen: Selv om folketingets store flertal, herunder også socialdemokratiet, vurderede forkert i 1969, er det ingen undskyldning for at afskære 75.000 unge fra at stemme ved dette folketingsvalg. Regeringen selv synes at ville vente med folketingsvalget til efteråret. Skulle der imod forvent-

ning ske det, at vi får et folketingsvalg til foråret, må vi tage den situation med valglisten med.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Første næstformand (Kaj Andresen): Efter de faldne udtalelser foreslår jeg, at lovforslaget henvises til et udvalg på 17 medlemmer. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om ændring af lov om folketingsvalg i Grønland.

(Lovforslaget (nr. 163) findes i tillæg A. sp. 3369, fremsættelsen i tidenden sp. 5031).

Lovforslaget sættes til forhandling.

Ove Hansen: Det er kun få bemærkninger, jeg har at gøre til dette lovforslag. Jeg er særdeles tilfreds med det. Da vi i fjor i valgloven indførte adgang for vægere, der er syge og befinder sig på sygehuse, institutioner eller sygehjem, til at stemme pr. brev, omfattede ændringerne ikke Grønland. Nu har man forhørt sig hos landsrådet i Grønland, og det er indforstået og jeg tror og håber også tilfreds med, at lignende vilkår bliver gældende i Grønland. Jeg er glad for, at det bliver gældende i Grønland, og derfor vil vi meget gerne medvirke til dette lovforslags gennemførelse.

Asgar Jensen: Det konservative folkeparti er også af den opfattelse, at det er rimeligt at føre forholdene à jour på Grønland, sådan at der bliver yderligere adgang til at stemme pr. brev. Det er vel med de vanskelige trafikale forhold endnu mere nødvendigt på Grønland end i Danmark.

Vi hilser med tilfredshed de ændringer, der her foreslås.

Kofoed: Da mit partis ordfører, hr. Holger Hansen, er forhindret i at være til stede,